

Evaluatie Notitie Bescherming van monumenten in de Binnenstad, onderdeel strafrecht

**Stadsdeel Centrum
november 2008**

1. Inleiding

De toepassing van het bestuursrecht als instrument voor het beschermen van monumenten is onvoldoende gebleken. In december 2003 heeft het dagelijks bestuur besloten om het strafrechtelijk instrumentarium in te zetten voor een betere bescherming van de monumenten in de binnenstad. De Notitie Bescherming van monumenten in de Binnenstad uit 2003 vormde daarvoor de basis. De evaluatie richt zich in het kader van het bestuurlijk standpunt op het onderdeel strafrecht.

Uit de evaluatie van de bescherming van monumenten in de Binnenstad is gebleken dat het stappenplan uit 2003 niet meer voldoet. Op een zevental punten blijken verbeteringen noodzakelijk om de intensivering, afstemming en stroomlijning, alsmede de monitoring te bevorderen. De verbeterpunten hebben betrekking op de eis tot herstel van de toegebrachte schade, de wijze van registreren, het toepassen van criteria, de positionering van het Bureau Monumenten en Archeologie, de contacten met het Openbaar Ministerie en Politie en de werkwijze bij vergunningverlening en handhaving. In bijlage 1 zijn de bevindingen van de evaluatie opgenomen.

2.1 Herstel van de toegebrachte schade

Nu in de praktijk is gebleken dat het volgen van de strafrechtprocedure moeilijk is en relatief weinig oplevert (een lage boete of seponeren), is het wenselijk in een vroegtijdig stadium na te gaan of herstel van de schade mogelijk is. Herstel draagt immers bij tot behoud van het monument. Als herstel mogelijk is, verdient dit de voorkeur. Indien herstel onmogelijk is, dan kan altijd nog tot aangifte worden overgegaan. Bijkomend voordeel is dat het stadsdeel met het volgen van deze lijn (herstel-eis) niet afhankelijk is van externe partijen (politie en Openbaar Ministerie).

2.2 Verbeteren registratie

In de reguliere database van het stadsdeel, op dit moment BWT4all, moet de mogelijkheid worden gecreëerd om te registreren of (a) sprake is van een overtreding van de Monumentenwet 1988 of –verordening, (b) of daarbij monumentale waarden zijn aangetast, en zo ja, (c) of aangifte is gedaan. De accounthouder monumenten en de accounthouder ict gaan dat regelen zodat iedere medewerker voortaan naar wens kan registreren.

2.3 Criteria vereenvoudigen, aanpassen aan de gegroeide praktijk.

Gebleken is dat in de praktijk de ernst van de overtreding doorslaggevend is voor het doen van aangifte. Alhoewel de criteria onherstelbaarheid en opzettelijkheid niet erg eenduidig en niet strikt toepasbaar blijken, gaat het om het samenspel van de verschillende criteria. Dat bewezen moet kunnen worden dat daadwerkelijk sprake is van een overtreding, behoeft geen betoog en behoeft niet als criterium (haalbaarheid) te worden geformuleerd. Voorgesteld wordt derhalve om voortaan aangifte te doen in geval van een ernstige overtreding van de Monumentenwet 1988 of –verordening. Daarnaast wordt geadviseerd aangifte te doen in een aantal situaties waarbij niet noodzakelijkerwijze sprake is van een ernstige overtreding. Hierbij wordt gedacht aan herhaalde overtreding door eenzelfde persoon of bedrijf en aan situaties waarbij gemaakte afspraken of gestelde voorwaarden worden genegeerd.

2.4 Plaats BMA in het stappenplan/contact BMA en inspecteurs.

Omdat de ernst van de overtreding doorslaggevend is gebleken voor het doen van aangifte, wordt voorgesteld om het Bureau Monumenten en Archeologie (BMA) een plaats in het stappenplan te geven: de inspecteur verzoekt BMA om (bij voorkeur schriftelijk) aan te geven wat de consequenties van de overtreding zijn voor de

monumentale waarden. BMA beschikt immers over alle documentatie over het monument en is bij uitstek oordeelkundig als het gaat om de monumentale waarden van de aangetaste onderdelen. De inspecteurs laten zich in de praktijk veelal al adviseren door BMA in hoeverre een aantasting ernstig is. Een definitie van “ernst” is er niet, per geval moet de inspecteur van het stadsdeel, geadviseerd door BMA, bekijken hoe ernstig de overtreding is. Bij een eventueel verschil van mening heeft het stadsdeel de eindverantwoordelijkheid.

Met het oog op de geboden voortvarendheid bij constatering van een aantasting is relevant dat de medewerkers van BMA en de inspecteurs elkaar kennen en gemakkelijk weten te vinden.

2.5 Contact met OM voor hernieuwde afspraken.

Door reorganisatie bij het OM is er geen goede voortgang geboekt bij de aangiften van het afgelopen jaar. Deze zomer heeft het stadsdeel, het hoofd van het stabureau vergunning en handhaving, hierover overleg gevoerd met het OM. Het OM heeft daarbij aangegeven monumentenzaken een lage prioriteit te geven. De stadsdeelvoorzitter zou dit OM standpunt kunnen bespreken in de driehoek. In het najaar 2008 komt het OM met een afwegingskader voor aangiften. De oude afspraken tussen het stadsdeel en het OM vragen om aanpassing aan de nieuwe situatie. De inzet zou moeten zijn dat de monumentenzaken weer worden ondergebracht bij het functionele parket. Er zou bij de afspraken bovendien bijzondere aandacht moeten zijn voor continuïteit. Van belang is dat de accounthouders en de medewerker handhaving van het stadsdeel 2 keer per jaar overleggen met de contactpersoon van het OM. Voor een goede ‘samenwerking’ is het van groot belang dat men van elkaar weet hoe er wordt gewerkt, en dat men elkaar kent.

2.6 Contact met de politie voor hernieuwen afspraken.

Nadat goede afspraken zijn gemaakt met het OM is het wenselijk te onderzoeken welke afspraken met de politie daar goed bij passen. Wellicht kan het OM daar ook over adviseren. De nieuwe afspraken moeten leiden tot meer aandacht voor continuïteit in de werkprocessen. De Handhavingsnota van het stadsdeel geeft aan welke prioriteiten gelden: (1) constructieve veiligheid, (2) brand en (3) monumentale panden.

2.7 Continue aandacht voor verbetering en kwaliteit in de primaire processen van vergunningverlening en handhaving.

De bescherming van monumenten, ook door inzet van het strafrechtelijke sanctiemiddel, is gebaat bij correcte vergunningverlening na zorgvuldige toetsing van de aanvraag. Het is bij een aanvraag monumentenvergunning verplicht om een werkomschrijving te vragen. Zonder werkomschrijving wordt de aanvraag niet in behandeling genomen. Wat betreft de handhavingfunctie is voor de bescherming van monumenten, accurate en volledige dossiervorming het belangrijkste punt van zorg en aandacht.

3. Actualiseren en verduidelijken ‘stappenplan’, of ‘instructie’.

De zeven genoemde verbeterpunten zijn opgenomen in een nieuw stappenplan. Goed beschouwd is het meer een instructie voor de inspecteur, de hoofdrolspeler in het werkproces. Het voorstel is de inspecteur ná de constatering dat er ernstige schade is toegebracht te laten bijstaan door de senior medewerker handhaving van het betreffende rayon, om de voortgang te monitoren en uiteindelijk binnen de stadsdeelorganisatie af te ronden. In het nieuwe stappenplan staat elke stap beschreven en is duidelijk bij welke functionaris de primaire verantwoordelijkheid ligt om het initiatief te nemen. Ook is steeds aangegeven welke functionaris verantwoordelijk is om een beslissing te nemen. In het geactualiseerde stappenplan zijn termijnen

opgenomen. Van belang is dat de inspecteur en eventuele andere betrokkenen ervan doordrongen zijn dat een dergelijke zaak prioriteit heeft en met de grootste voortvarendheid moet worden behandeld. De leidinggevende moet de inspecteur, en voor zover het in zijn macht ligt ook andere betrokkenen, in de gelegenheid stellen om dit waar te maken. Het geactualiseerde stappenplan ziet er als volgt uit.

Geactualiseerd stappenplan bescherming monumenten, september 2008 (*)

Stap	Omschrijving actie
1	Inspecteur legt het werk stil
2	Inspecteur maakt aantekeningen en foto's (dossiervorming). Hij maakt verslag van de eerste contacten met overtreder en bevraagt uitvoerder en/of opdrachtgever
3	Inspecteur informeert en overlegt met het hoofd handhaving
4	Bij een (zeer) ernstige aantasting vraagt de inspecteur direct de accounthouder monumenten te komen. Zij besluiten gezamenlijk of de BMA-adviseur erbij moet komen
5	De medewerker handhaving bevestigt de stillegging schriftelijk
6	Inspecteur vergaart zo snel mogelijk alle relevante informatie, desgewenst met assistentie van derden
7	Inspecteur verzoekt BMA om een rapport met de consequenties van de overtreding voor de monumentale waarden; de optie de toegebrachte schade te herstellen wordt daarbij meegenomen
8	Inspecteur vormt een oordeel over de ernst van de overtreding en de herstel-optie en legt zijn bevindingen voor aan het hoofd handhaving
	Termijn 3 dagen (stap 1 t/m 8)
	Geen aangifte
9	Het hoofd handhaving neemt het besluit niet tot aangifte over te gaan maar herstel van de schade te eisen
10	Inspecteur zorgt voor registratie in BWT4all
11	Inspecteur draagt zorg voor de verdere afhandeling van de bestuursrechtelijke procedure
	Wel aangifte
12	Als de schade ernstig is en herstel niet mogelijk is, neemt het hoofd handhaving het besluit tot aangifte over te gaan en stelt de portefeuillehouder op de hoogte
13	Inspecteur maakt een afspraak met de politie en laat parallel het DB een besluit tot machtiging nemen
14	Inspecteur doet aangifte en zorgt voor registratie in BTW4all
	Termijn 2 dagen (stap 12 t/m 14)
15	Inspecteur (verantwoordelijk voor het gehele proces) en de senior medewerker handhaving zorgen actief dat ze op de hoogte blijven over voortgang bij het OM
16	Na afronding van de zaak informeert het hoofd handhaving van het desbetreffende rayon de portefeuillehouder monumenten
17	De afdeling communicatie verzorgt het persbericht en de verdere afhandeling

(*) voor toelichting zie pg. 17/18

De termijnen die in het stappenplan zijn opgenomen zijn krap en alleen haalbaar als de bescherming van monumentale panden de hoogste prioriteit krijgt.

Als bij een vastgestelde schade aan een monument herstel mogelijk is, dan verdient het de voorkeur om herstel te eisen. Blijkt herstel van de schade onmogelijk dan kan altijd nog tot aangifte worden overgegaan.

Werken volgens het geactualiseerde stappenplan en hernieuwde afspraken met OM en Politie leiden tot een betere bescherming van monumenten in de Binnenstad. Door vereenvoudiging van de criteria, een duidelijker positionering van het Bureau Monumenten en Archeologie, het stellen van termijnen en het eisen van een werkbeschrijving bij de aanvraag van een monumentenvergunning ontstaat een adequaat instrumentarium.

Communicatieplan

Communicatie extern over het nieuwe stappenplan en verzwaring van de sancties vindt plaats in de vorm van een handhavingsbrief, via de website en de stadsdeelkrant.

Communicatie intern gebeurt via het plaatsen van het stappenplan en toelichting op intranet en door het verspreiden van de handhavingsbrief.

De uitwerking van het communicatieplan vindt plaats met de afdeling communicatie.

Bijlage: Evaluatie Notitie Bescherming van monumenten in de Binnenstad

Inhoud:

1. Inleiding
2. Inventarisatie
3. Bevindingen naar aanleiding van gesprekken met betrokkenen
  - 3.1 Inleidend
  - 3.2 Werkwijze
  - 3.3 Aangifte
  - 3.4 Ervaringen met de criteria
  - 3.5 Ervaringen met het stappenplan
  - 3.6 Flankerend beleid
4. Samenvatting en conclusies met betrekking tot de bevindingen
5. Toelichting op het geactualiseerde stappenplan

1. Inleiding

In het programmakkoord 2006-2010 staat expliciet aangegeven dat de panden in de historische binnenstad moeten worden beschermd. Omdat de historische binnenstad onder meer wordt bedreigd door *illegale* aantasting of sloop van monumenten, heeft het dagelijks bestuur zich voorgenomen om de strafrechtelijke aanpak te intensiveren. Het programmakkoord gaat uit van minimaal twaalf aanmeldingen bij het Openbaar Ministerie in de bestuursperiode 2006-2010. De in het meetbaar programmakkoord opgenomen nulmeting geeft twee tot drie aangiften per jaar aan.

Het doel van de evaluatie is te onderzoeken hoe de uitvoering van de Notitie Bescherming van monumenten in de Binnenstad uit 2003 (hierna de Notitie), in de praktijk werkt. Daarbij komen onder meer de volgende vragen aan de orde: is het strafrecht een zinvolle aanvulling op het bestuursrechtelijke instrumentarium gebleken; hoe vaak is aangifte gedaan en met welk resultaat; is de in de Notitie beschreven werkwijze in de praktijk werkbaar en wat zijn (eventueel) de knelpunten. In de evaluatie komen naast het strafrecht ook handhaving en preventie aan de orde. Indien de evaluatie hiertoe aanleiding geeft, zullen ook voorstellen worden gedaan om de werkwijze op onderdelen aan te passen.

In het kader van de evaluatie is geïnventariseerd het aantal illegale wijzigingen aan monumenten (rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten), het aantal aangiften, de aard van de illegale wijzigingen, de ingestelde vervolgingen en eventuele rechterlijke uitspraken. Vervolgens is de werkwijze (het stappenplan) besproken met de inspecteur, seniorinspecteurs, de monumenteninspecteur, de hoofden handhaving en de jurist van het stafbureau.

In hoofdstuk 2 zijn de resultaten van de inventarisatie opgenomen. De bevindingen naar aanleiding van gesprekken met diverse betrokkenen ten aanzien van het in de Notitie beschreven instrumentarium zijn te lezen in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 bevat een samenvatting en conclusies en in hoofdstuk 5 staat de toelichting op het geactualiseerde stappenplan.

2. Inventarisatie

Aan de vier handhavingrayons is gevraagd aan te geven hoe vaak en voor welke monumenten sinds 2004 aangifte is gedaan bij de politie, of het een gemeentelijk of rijksmonument betrof, wat de aard van de overtreding was en wie het proces verbaal heeft opgemaakt. Gebleken is dat de rayons hiervan geen aparte registratie bijhouden. Omdat het om een beperkt aantal zaken ging, viel een en ander nog wel te reproduceren.

Aantal aangiften per rayon/adres nav aantasting monumenten in de periode 2004-2008

Jaar	Aantal aangiften	Rayon: adres	Verbalisant	Type aantasting
2004	1	- West: Bloemgracht 5 (RM) (*)	Politie	Instorting pand door verkeerde aanpak kelderverbouwning
2005	1	- Zuid: Leidseplein 20 (RM)	Politie	Verwijderen balklaag en brede vloerdelen
2006	4	- Zuid: Keizersgracht 580-582 (RM)	BOA	Voegen van voorgevel zijn geheel weggeslepen
		- Zuid: Vijzelstraat 3 (RM)	Politie	Verwijdering van monumentale lichthof
		- Stadshart: O.Z. Achterburgwal 138-140 (RM)	Buurtreg.	Sloop van een schoorsteen en verhoging van de kap, in afwijking van de monumentenvergunning
		- West: Bloemstraat 36 (RM)	politie	Verwijdering zolderverdieping in achterhuis, op een ander niveau aanbrengen nieuwe balklaag en wijziging onderpui
2007	Geen			
2008	Geen			

(*) rijksmonument

In 2004 en in 2005 is eenmaal en in 2006 is vier keer aangifte gedaan. In alle gevallen ging het om een rijksmonument. Het betreft aangiften voor monumenten die gelegen zijn in rayon West (2x), rayon Zuid (3x) en in het Stadshart (1x).

In de inventarisatie is tevens nagegaan wat de stand van zaken van de zes aangiften op dit moment is. In onderstaande tabel is de situatie weergegeven.

Stand van zaken aangiften

<p><i>Bloemgracht 5</i> De aannemer is door de rechter veroordeeld tot een geldboete van € 2500,-. Met de architect heeft het OM een transactie gesloten voor € 5.000,-. De eigenaar is niet vervolgd, omdat deze naar het oordeel van politie/OM al genoeg leed was toegevoegd als gevolg van de instorting.</p>
<p><i>Leidseplein 20</i> Met de eigenaar heeft het OM een transactie gesloten voor € 1.500,-.</p>
<p><i>Keizersgracht 580-582</i> Het gehele jaar 2006 was bij het stadsdeel een buitengewoon opsporingsambtenaar (boa) werkzaam, die bevoegd was processen verbaal op te maken en deze in te sturen naar het OM. Deze persoon was aangesteld als inspecteur bouw- en woningtoezicht, en beschikte bij indiensttreding tevens over een boa bevoegdheid. Hij heeft in een van de zaken uit 2006 het proces verbaal opgemaakt en ingestuurd naar het OM. De (gewone) politie is hier dus niet bij betrokken geweest. Het OM heeft geconstateerd dat het proces verbaal incompleet is en correctie behoeft, en heeft om aanvulling van het proces verbaal verzocht. Het stadsdeel vraagt het OM in het najaar 2008 naar de stand van zaken.</p>
<p><i>Vijzelstraat 3</i> De contactpersoon van de politie is bezig de zaak af te ronden. Het proces verbaal dat dateert van 15 juni 2006 is dus nog niet naar het OM gezonden. Het stadsdeel vraagt het OM in het najaar 2008 naar de stand van zaken.</p>
<p><i>Oudezijds Achterburgwal 138-140</i> Over de inhoud kan het volgende worden gezegd: gebleken is dat een aantal onderdelen uit de aangifte op onjuistheden berust. Het stadsdeel heeft geprobeerd de aangifte in te trekken. Maar dat was niet meer mogelijk, aangezien de buurtregisseur op dat moment het proces verbaal al naar het OM had gestuurd. Het OM heeft de zaak nog in behandeling. Het OM heeft deze zaak geseponeerd.</p>
<p><i>Bloemstraat 36</i> Het proces verbaal is op 3 maart 2006 ingestuurd naar het OM. Een medewerker van het OM heeft telefonisch verklaard dat het verbaal veel te lang is blijven liggen, en toegezegd er voortvarend mee aan de slag te gaan. Het OM zal deze zaak waarschijnlijk seponeren.</p>

Vier maal betrof de aantasting het interieur, eenmaal het wegslijpen van voegen in de voorgevel en eenmaal een combinatie van interieur en exterieur. De aangiften uit 2004 en 2005 zijn door het Openbaar Ministerie afgerond. Strafrechtelijke handhaving van de Monumentenwet heeft in 2007 en tot september 2008 niet plaatsgevonden.

De handhavingrayons kunnen niet aangeven in hoeveel gevallen, waarin een handavingsdossier wordt aangemaakt met betrekking tot een pand met een monumentale status (30% van alle dossiers), de monumentale aspecten ook zijn aangetast. Als bijvoorbeeld in een monumentaal pand het gebruik in strijd is met het bestemmingsplan dan wordt weliswaar een handavingsdossier op een monumentaal pand geopend, maar de monumentaliteit is niet in het geding. De huidige registratie is vrij gedetailleerd en vindt plaats aan de hand van een inboeklijst waarin een groot aantal overtredingen zijn opgenomen, ieder met een eigen code. Hoe ernstig de overtreding is wordt echter niet geregistreerd. Wel wordt er bijgehouden of het een monument betreft.

3. Bevindingen naar aanleiding van gesprekken met betrokkenen

3.1 Inleidend

De Notitie uit 2003 geeft een beschrijving van een drietal relevante zaken:

A) de werkwijze van Bouwtoezicht met betrekking tot het beschermen van monumenten in de binnenstad. Het vergunningstelsel van de monumentenwet en de Monumentenverordening, de organisatie, de instrumenten bestuursdwang en dwangsom komen daarbij aan de orde;

B) het gebruik van het strafrecht: ingegaan wordt op de strafrechtelijke handhaving, het beleid met betrekking tot het doen van aangiften en het stappenplan; de evaluatie is vanwege het bestuurlijke standpunt vooral gericht op het strafrecht en het stappenplan

C) het flankerend beleid, dat bestaat uit aanvullende instrumenten zoals publiciteit, gebruik van bestuursrecht naast strafrecht, waarschuwingen en bankgaranties en de lobby voor een bestuurlijke boete. Voorts staat de communicatie over de monumentenbescherming erin beschreven.

Ten behoeve van de evaluatie zijn intern gesprekken gevoerd met twee hoofden handhaving, drie seniorinspecteurs, een inspecteur, de monumenteninspecteur, de meest betrokken jurist van het stafbureau Vergunning en Handhaving en extern met de contactpersoon van de politie. Het gesprek met laatstgenoemde had alleen op het stappenplan betrekking. Er is ook contact geweest met het OM, het resultaat hiervan is in de evaluatie verwerkt. In het hiernavolgende worden het doen van aangifte, de criteria die daarbij gelden en de ervaring die daarmee is opgedaan besproken. Vervolgens zijn de ervaringen met het stappenplan weergegeven.

Ad A

Tegenwoordig is er geen aparte monumenteninspecteur meer. De reorganisatie die is doorgevoerd heeft ertoe geleid dat iedere inspecteur ook op het gebied van monumenten geacht wordt deskundig te zijn. Tot en met het jaar 2007 heeft het Bureau Monumenten en Archeologie de inspecteurs van het stadsdeel bijgeschoold, waardoor hun kennis van monumenten op het gewenste niveau is gebracht. Bij het beoordelen van de ernst van een schade aan een monument raadpleegt de inspecteur bovendien nog de deskundige van BMA.

Ad B

Het strafrecht heeft vergelding, leedtoevoeging en preventieve werking tot doel. In geval van opzettelijk(I) toegebrachte, onherstelbare (II) en ernstige (III) schade zal het stadsdeel aangifte doen tegen de overtreder. Het vierde criterium, haalbaarheid van een veroordeling (IV), wordt niet zozeer door het stadsdeel bepaald, maar door de politie en het OM (dat kan seponeren of een transactie sluiten), aldus de Notitie.

De Notitie uit 2003 geeft voorts een vier stappenplan dat er als volgt uitziet:

1. de inspecteur constateert een overtreding en legt indien nodig en zinvol het werk mondeling stil;
2. de inspecteur zoekt contact met de monumenteninspecteur en zo nodig met de sectorleider om de overtreding nader te bekijken en te beoordelen of de overtreding in aanmerking komt voor strafrechtelijke handhaving;

3. intern beraad tussen de projectcoördinator handhaving (of de secretaris Handhavingsteam) en de sectorleider; agendering voor de vergadering van het handhavingsteam en op grond van het oordeel van het handhavingsteam informeren van de portefeuillehouder Monumentenzorg; besluit of de zaak al dan niet in aanmerking komt voor strafrechtelijke handhaving; de mondelinge stillegging schriftelijk bevestigen;

4. de contactpersoon bij de politie informeren en verzoeken proces verbaal op te maken; de inspecteur en de projectcoördinator handhaving stellen het dossier samen en stellen dat aan de contactpersoon ter beschikking; de contactpersoon verzoeken de zaak naar het OM te zenden.

Uit de gesprekken met betrokkenen blijkt dat ambtenaren met een opsporingsbevoegdheid (BOA's) geen toegevoegde waarde hebben. De samenwerking met de Politie en het Openbaar Ministerie blijkt voor verbetering vatbaar. In het kader van monumentenbescherming vinden betrokkenen het aanleggen van een dossier met een goede structuur belangrijk. Waar de inhoud van een dossier uit moet bestaan is niet altijd even duidelijk; wat moet er minimaal in staan om het beleid ter bescherming van monumenten goed te kunnen uitvoeren.

Ervaringen met de criteria

Uit de gesprekken blijkt dat toetsing van een aangetroffen situatie aan de criteria gemakkelijker wordt naarmate erover gesproken wordt met andere (soms meer) deskundigen. Bij sommigen leeft het beeld dat hiermee een voldoende gedegen oordeel kan worden gevormd over opzettelijkheid, onherstelbaarheid, de mate van ernst en het haalbaarheids criterium. Wel blijkt er veel discussie en verschil van mening mogelijk. Het begrip onherstelbaarheid blijkt niet duidelijk gedefinieerd.

Wanneer is een aantasting onherstelbaar en wanneer niet? Nog los van dat achteraf vaak moeilijk is vast te stellen (hoe zag het eruit voor de aantasting?), bestaan er verschillen van inzicht over het al dan niet kunnen terugbrengen van monumentaliteit. Wordt de monumentaliteit bijvoorbeeld door een vorm of een structuur bepaald, zodat dit per definitie kan worden gereconstrueerd, of zijn ook andere aspecten zoals de oorspronkelijkheid en ouderdom van het materiaal bepalend? Bureau Monumentenzorg en Archeologie (BMA) neigt er, meer dan het stadsdeel, naar te menen dat veel beschadigingen niet onherstelbaar zijn. Een meergehoorde opmerking van geïnterviewden is: 'Je kunt alles terugrestaureren, maar wil je dat ook. Kun je daar de monumentale waarden, zoals structuur en materialen, mee terughalen, hoe ver wil je daarin gaan?'

Gebleken is voorts dat in de praktijk ook aangifte is gedaan als een herstelsanctie is opgelegd. Blijkbaar wordt het criterium 'onherstelbaar' niet te precies opgevat. Over opzet is minder discussie. Opzet is meestal wel duidelijk, vindt men over het algemeen. Bij nadere beschouwing blijkt dat opzet doorgaans wordt aangenomen. Er zijn echter gevallen waarin je volgens sommige geïnterviewden kunt aannemen dat men echt niet wist dat er een vergunning nodig was voor de uitgevoerde werkzaamheden. Het gaat volgens hen dan bijvoorbeeld om het aanbrengen van dubbel glas, waarbij eigenaar en aannemer van buiten de stad komen. Het beleid is erop gericht in dit soort gevallen wél handhavend op te treden via het bestuursrecht, hoewel de herstelde toestand 'nepmonumentaal' is. Het reinigen van een gevel wordt door een goedwillende ondeskundige ook wel eens zonder overleg vooraf met het stadsdeel uitgevoerd. Reinigen tast echter de toplaag aan en vormt een bedreiging voor de instandhouding van het gebouw. Daarom is deze activiteit monumentenvergunningplichtig. Verder lijkt het opzetcriterium in de praktijk wel wat te worden opgerekt. Zo worden er zaken bij

betrokken als: de reputatie van de overtreder, of de aanvang van het werk bij bouw- en woningtoezicht is gemeld en of de overtreder er door een inspecteur op is gewezen dat de werkzaamheden verboden zijn zonder vergunning. Het lijkt al met al meer te gaan om het gevoel van de inspecteur dat betrokkene hem, het stadsdeel of de monumentenwetgeving niet serieus neemt.

Over in hoeverre de aantasting ernstig is, laat het bouw- en woningtoezicht zich veelal adviseren door BMA. Men is het erover eens dat de monumentale waarde van het aangetaste de ernst van de aantasting bepaalt. BMA beschikt over alle documentatie over het monument en is bij uitstek oordeelkundig ten aanzien van de monumentale waarden van de aangetaste onderdelen. Hoewel in een voorkomend geval ook voor de inspecteur zonder meer vaststaat dat sprake is van een ernstige aantasting, laat deze zijn oordeel doorgaans bevestigen door BMA.

Over de toepassing van het criterium haalbaarheid, volgens de Notitie uit 2003 te bepalen door politie en OM, kan worden opgemerkt dat daarbij binnen het stadsdeel wordt gedacht aan bewijsbaarheid. Een voorbeeld: een aanwijzing tot monument is gedaan op basis van foto's van een jaar voor de aanwijzing. Op de foto's is een monumentaal interieur te zien. Een jaar na de aanwijzing wordt geconstateerd dat het monumentale interieur niet meer aanwezig is. Niet bewijsbaar is of de verwijdering voor of na de aanwijzing heeft plaatsgevonden. Daarmee is dus niet zonder meer bewijsbaar of de monumentenwetgeving overtreden is. Verwijdering voor de aanwijzing was immers niet verboden. Dit knelpunt is (gedeeltelijk) oplosbaar door de datum van de foto en de datum van de aanwijzing tot monument zoveel mogelijk te laten samenvallen.

Ervaringen met het stappenplan

Voor de ervaringen die met het stappenplan zijn opgedaan is onderscheid gemaakt tussen interne- en externe ervaringen van de ambtelijke stadsdeel organisatie.

Intern

Het stappenplan dateert van voor de reorganisatie van de hoofdafdeling Vergunning en Handhaving, die medio 2005 zijn beslag kreeg. De functies van sectorleider en projectcoördinator handhaving zijn hierbij komen te vervallen. Nieuw zijn de functies van seniorinspecteur en de hoofden handhaving van de vier rayons.

De gesprekken met de inspecteur, seniorinspecteurs, de monumenteninspecteur en de hoofden handhaving en de jurist van het stabureau levert het volgende beeld op.

Men heeft het idee het stappenplan te volgen. Afhankelijk van de gecompliceerdheid van de constatering, wordt in de praktijk in overleg tussen de inspecteur, de seniorinspecteur, de monumenteninspecteur en zo nodig het hoofd handhaving van het rayon en BMA beoordeeld of de constatering tot aangifte moet leiden. Niet geheel duidelijk is wie de definitieve beslissing neemt. Ook is niet duidelijk wie de portefeuillehouder Monumentenzorg moet informeren. Het was de wens van de voormalige portefeuillehouder om te worden geïnformeerd.

Over de vraag of BMA geen expliciete plaats in het stappenplan zou moeten hebben, wordt verschillend gedacht. De mogelijkheid BMA bij een zaak te betrekken bestaat altijd. Als de inspecteur het nodig acht een meer deskundige in te schakelen, dan stapt hij als eerste naar de monumenteninspecteur. Deze benadert in de regel BMA voor de documentatie over het monument, daarover beschikt het stadsdeel doorgaans niet, en om te overleggen.

Sommigen menen dat in het stappenplan termijnen moeten worden opgenomen, om de voortgang te bevorderen.

Soms wordt ook het handhavingsteam betrokken. Een aantal betrokken ambtenaren laat desgevraagd weten dat dit niet nodig is indien het toe te passen beleid voldoende duidelijk is. Doel van het handhavingsteam is namelijk ervoor te waken dat in de verschillende rayons coherente beslissingen worden genomen. Wanneer een duidelijk beleidsstuk voor handen is, is dat niet nodig. Het team komt bovendien met een frequentie van 1 x per 14 dagen bijeen en dat spoort niet met de termijnen in het stappenplan. Aan enige vorm van overleg over een geconstateerde overtreding wordt echter sterk gehecht. De inspecteur zal zich niet snel op zijn gemak voelen als hij zelfstandig de beslissing om aangifte te doen moet nemen.

Een meer algemene opmerking is dat de inspecteur en ook de seniorinspecteur zich niet erg enthousiast tonen over het strafrechtelijke handhavingmiddel. Het gaat om langdurige trajecten, met een ongewisse uitkomst. Het OM staat nogal ver af van de inspecteurs. De indruk is bovendien dat de uiteindelijk opgelegde straffen, als daar al sprake van is, laag zijn. Er wordt verschillend gedacht over in hoeverre betrokken overtreders onder de indruk zijn van een strafrechtelijke vervolging en/of veroordeling.

Zoals vermeld, is ten behoeve van deze evaluatie ook een gesprek gevoerd met de meest betrokken jurist van het stafbureau Vergunning en Handhaving. Deze benadrukte dat het met de inzet van het strafrechtelijk instrument voor de bescherming van monumenten nog pionieren is. In den lande is nog nauwelijks ervaring opgedaan met strafrechtelijke handhaving van de Monumentenwet, en de sector Bouwen en Wonen heeft tot op heden überhaupt weinig ervaring met strafrechtelijke handhaving. Het zal veel tijd kosten om een en ander helemaal op de rails te krijgen, maar strafrechtelijke handhaving kan een belangrijke toegevoegde waarde hebben. Er is een lange adem voor nodig, en commitment van alle betrokkenen. De indruk bestaat dat dat thans nog niet het geval is. Inspecteurs hebben in de regel weinig fiducia in de toepassing van het strafrecht. De inspecteurs zien het verder niet als hun taak om voor de strafrechter een toelichting te komen geven. Als zij voor een strafzaak voor de rechter moeten verschijnen, lijkt het wenselijk om hen door een senior inspecteur of eventueel door een bouwjurist te laten bijstaan. Ook moet gewaakt worden voor al te hoge verwachtingen: strafrechtelijke procedures duren soms erg lang en het stadsdeel heeft daar nu eenmaal geen greep op. Verder moet ervaring worden opgebouwd en moeten verbeteringen worden doorgevoerd. Daarmee doelt de jurist onder andere op de samenwerking met externe partijen. Het komt voor dat de adviserende instanties aangeven dat indien de vergunning wordt verleend, daaraan voorwaarden zouden moeten worden verbonden, maar dat dat in de praktijk niet gebeurt. Daarnaast zou het stadsdeel (de afdeling Vergunningen en Handhaving) bij een aanvraag voor een monumentenvergunning, naast tekeningen, ook een werkbeschrijving moeten eisen. Door een werkbeschrijving te eisen wordt veel duidelijker wat de aanvrager precies wil gaan doen, en door de (eventueel na aanpassing) goedgekeurde werkbeschrijving aan de vergunning te hechten kan de aanvrager daar ook aan gehouden worden. Het is veel te vaak voorgekomen dat ondanks het ontbreken van de werkbeschrijving de vergunning wordt verleend. Aldus wordt het risico vergroot dat een vergunning toestemming geeft om een onderdeel te wijzigen, terwijl dat niet de bedoeling was, of ontstaat op zijn minst onduidelijkheid waardoor de handhaving wordt bemoeilijkt.

Wat betreft de werkwijze van de handhavers kan veel winst worden behaald op het punt van dossiervorming. Afspraken moeten schriftelijk worden vastgelegd, foto's direct gemaakt, waarnemingen direct opgeschreven, als het belangrijk is in de vorm van een proces verbaal. Het is van groot belang dat een kwestie niet alleen bestaat in het hoofd

van de betrokken inspecteur. Dat laatste is nu te vaak het geval. Bij ernstige aantastingen zou bovendien onmiddellijk moeten worden gehandeld. Als herstel van de toegebrachte schade niet mogelijk is dan moet de politie er onmiddellijk bij worden gehaald.

Extern

De contactpersoon van de politie is telefonisch geïnterviewd. De buurtregisseur van politiebureau Beursstraat, die ook een keer een aangifte van het stadsdeel heeft opgenomen, is niet benaderd voor de evaluatie, omdat zijn rol vooralsnog incidenteel was.

De ervaringen van de contactpersoon van de politie met de aangiften door het stadsdeel zijn positief. Als het stadsdeel aangifte wil doen, wordt de contactpersoon telefonisch benaderd door de betrokken inspecteur. Er wordt een afspraak gemaakt. De politieman/verbalisant maakt aantekeningen en werkt de zaak op het bureau uit tot een proces verbaal conform het model dat de politie hanteert. Als het verbaal gereed is komen inspecteur en verbalisant weer bijeen en tekent de inspecteur het verbaal. De inspecteur moet hiervoor door het dagelijks bestuur zijn gemachtigd om de aangifte te doen en het proces verbaal te ondertekenen. De machtiging wordt bij het verbaal gevoegd. In geval van de aangifte in 2004 werd de aangifte gedaan door een jurist van het stadsdeel en had de inspecteur de rol van getuige. De contactpersoon vond dit geen goede werkwijze. De jurist wist weinig over de overtreding te vertellen. De contactpersoon van de politie is van mening dat het beter is dat de ambtenaar die er het meest van weet als aangever fungeert. Verder is de ervaring van de contactpersoon dat de relevante stukken voor zijn dossier goed, compleet en tijdig werden aangeleverd vanuit het stadsdeel. De dossiervorming blijkt te verbeteren.

Door oorzaken van organisatorische aard, is de contactpersoon sinds enige tijd niet meer in de positie de monumentenzaken te behandelen. Dit houdt rechtstreeks verband met een reorganisatie bij het OM. De monumentenzaken werden in het verleden behandeld door het functionele parket. De contactpersoon van de politie is werkzaam voor het functionele parket en mag formeel alleen processen verbaal naar dat parket sturen. Sinds voornoemde reorganisatie vallen de monumentenzaken onder het gewone, ofwel lokale parket. Naar het zich laat aanzien is dit een niet erg bewuste of doordachte keuze geweest. Het stadsdeel heeft bij introductie van de inzet van het strafrecht bij overtredingen van de monumentenwetgeving overleg gevoerd met het functionele parket. Ook binnen het functionele parket had het stadsdeel een contactpersoon.

Het stadsdeel is niet geïnformeerd over de reorganisatie bij het OM en de gevolgen daarvan voor de monumentenzaken. Min of meer toevallig is er in 2006 contact geweest met de Officier van Justitie (OvJ) van het gewone parket. Gebleken is dat binnen het OM op dit punt ook niet is gecommuniceerd. Het gewone parket bleek niet op de hoogte te zijn gesteld van de afspraken die het stadsdeel destijds met het functionele parket heeft gemaakt. De betreffende OvJ gaf aan niet zomaar aan gemaakte afspraken te willen tornen. Vanuit het stadsdeel is gesteld dat de gespecialiseerde expertise bij het functionele parket aanwezig is en bepleit dat het beter is de zaken daar weer onder te brengen. De OvJ gaf aan hier ook voor te voelen.

In 2008 heeft het stadsdeel opnieuw contact opgenomen met het OM. Het OM heeft daarbij aangegeven in het najaar van 2008 met een afwegingskader voor aangiften te komen.

Ad C

Publiciteit is een aanvullend instrument om monumenten te beschermen. Inzet van dit instrument vereist grote zorgvuldigheid; alleen pas na veroordeling door de rechter is het zinvol publiciteit als instrument te gebruiken.

Naast strafrechtelijke maatregelen is de toepassing van bestuursrechtelijke maatregelen mogelijk. In BWT4all is de stand van zaken van een handhavingszaak af te lezen.

Het is niet bekend of de bankgarantie weleens als instrument is toegepast en of de lobby voor de invoering van de bestuurlijke boete in de Monumentenwet heeft plaatsgevonden.

Omdat communicatie en voorlichting preventief werken is de folder over de bescherming van monumenten geactualiseerd. Gebruik van de website zal dit instrument versterken.

4. Samenvatting en conclusies met betrekking tot de bevindingen

Hierboven weergegeven bevindingen laten zich als volgt samenvatten. Waar mogelijk wordt aan de bevindingen een conclusie verbonden.

Het dagelijks bestuur heeft zich, vooruitlopend op deze evaluatie, in zijn programmakkoord 2006-2010 ten aanzien van illegale aantasting en sloop van monumenten voorgenomen de strafrechtelijke aanpak te intensiveren, althans stringenter aan te pakken. Het streven is minimaal twaalf aangiften bij het OM in de bestuursperiode. Vanaf de inzet van het beleid om ook het strafrechtelijke instrumentarium te gebruiken in 2004, blijkt geen reguliere registratie van de gedane aangiften bijgehouden. Ook is niet kwantificeerbaar in hoeveel gevallen sprake was van aantasting van monumentale waarden zonder dat tot aangifte is overgegaan. Dit maakt het lastig om over het belang of de meerwaarde van het strafrechtelijk instrument als additioneel middel iets te zeggen. Gesteld zou kunnen worden dat het stadsdeel zich wat betreft de inzet van het strafrecht nog in de pioniersfase bevindt. In 2004 was sprake van één aangifte, die tot strafoplegging en een transactie heeft geleid. In 2005 is eenmaal aangifte gedaan, die tot een transactie heeft geleid. In 2006 zijn vier aangiften gedaan. Niet alleen zijn aangiften gedaan bij de contactpersoon van de politie. Ook de buurtregisseur van de politie heeft een aangifte opgenomen. Daarnaast is eenmaal proces verbaal opgemaakt door een buitengewoon opsporingsambtenaar die het jaar 2006 bij het stadsdeel in dienst was.

De Notitie uit 2003 gaat er vanuit dat, indien aan de vier toetsingscriteria wordt voldaan, aangifte wordt gedaan. In de praktijk worden de criteria niet zo strikt gehanteerd. Het criterium 'onherstelbaarheid' blijkt niet goed gedefinieerd. Het is gezien de effectiviteit wenselijk in een vroeg stadium na te gaan of herstel mogelijk is. In de praktijk blijkt naast de aangifte ook wel een herstelsanctie te worden opgelegd, maar dit is formeel vanuit juridisch oogpunt niet mogelijk. Het criterium 'opzettelijkheid' lijkt in de praktijk wat te worden opgerekt cq de inspecteur laat daar zijn eigen interpretatie op los. Om te beoordelen of is voldaan aan het criterium 'ernstig', wordt veelal advies gevraagd aan BMA. Bij beoordeling van de ernst van een aantasting, is de monumentale waarde van de aangetaste onderdelen bepalend. Aantasting van monumentaal waardevolle onderdelen is ernstig. De inspecteur is van mening dat BMA bij uitstek deskundig is dit te beoordelen. Het criterium 'haalbaarheid' wordt in het stadsdeel gehanteerd als 'bewijsbaarheid'.

Het stappenplan dateert van voor de reorganisatie van de hoofdafdeling Vergunning en Handhaving. Er worden functies in genoemd, die niet meer bestaan. Het stappenplan behoeft alleen al daarom aanpassing. Het stappenplan legt de definitieve beslissing om tot aangifte over te gaan niet expliciet bij één functionaris neer. Dat is niet praktisch.

Hoewel BMA vaak wordt betrokken in het proces om al dan niet tot aangifte te komen, wordt het bureau niet in het stappenplan genoemd. De inspecteur hecht sterk aan intern overleg over een geconstateerde overtreding. Maar aan de meerwaarde van het handhavingsteam in het stappenplan wordt getwijfeld. Het handhavingsteam heeft onder meer tot doel erover te waken dat in gelijksoortige dossiers in verschillende rayons gelijksoortige beslissingen worden genomen. Als er duidelijkheid is over wanneer aangifte wordt gedaan, is het handhavingsteam niet nodig. Het team komt bovendien te weinig frequent bij elkaar om de gewenste voortvarendheid te kunnen waarborgen. Hoewel voortvarendheid geboden is bij aangiften doen, kent het stappenplan geen termijnen.

Aangifte kan het beste worden gedaan door de ambtenaar die het meest kan vertellen over de overtreding. Doorgaans zal dit de inspecteur zijn.

'De inspecteur' toont zich weinig enthousiast over het strafrechtelijke handhavingmiddel. Het is een langdurig traject met ongewisse uitkomst. De indruk is dat de uiteindelijke straffen laag zijn. Het OM staat bovendien nogal ver af van de inspecteur.

Toch is de inzet om verder te gaan met toepassing van het strafrecht. Er is een lange adem voor nodig, en commitment van alle betrokkenen. Van belang is voorts dat bij het vergunningentraject een grotere zorgvuldigheid wordt betracht, bijvoorbeeld door vaker een werkomschrijving te eisen. Wat betreft de werkwijze van de handhavers is daarnaast veel winst te behalen op het punt van accurate en volledige dossiervorming (door stadsdeel, politie en Openbaar Ministerie) en de snelheid van handelen in geval van ernstige aantasting van een monument.

Als gevolg van een reorganisatie bij het OM kunnen OM en politie de afspraken die het stadsdeel in 2003 met deze partijen heeft gemaakt niet meer nakomen. Hierdoor lijkt de goede voortgang van de strafvervolgning in gevaar te komen. De gesprekken met het OM die plaatsvinden moeten de basis vormen voor verbetering van de samenwerking en stroomlijning.

5. Toelichting op geactualiseerd stappenplan

In het programmakkoord 2006-2010 is intensivering van de inzet van het strafrecht als doelstelling geformuleerd. Gelet op de resultaten van de evaluatie moet worden gefocust op afstemming en stroomlijning. Op een zevental punten wordt aanbeveling gedaan en vervolgacties voorgesteld om de intensivering, afstemming en stroomlijning, evenals de monitoring te bevorderen.

Goed beschouwd is het stappenplan meer een instructie voor de inspecteur, de hoofdrolspeler in het werkproces, met dien verstande dat in dit stappenplan wordt voorgesteld ná de aangifte de inspecteur te laten bijstaan door de senior medewerker handhaving van het betreffende rayon, om de voortgang te monitoren en uiteindelijk binnen de stadsdeelorganisatie af te ronden. Het geactualiseerde stappenplan omvat de volgende 17 stappen.

Geactualiseerd stappenplan

1. de inspecteur legt het werk stil, hij doet dat mondeling;
2. de inspecteur maakt aantekeningen van wat hij constateert en maakt foto's van schade, inhoud afvalbakken e.d. voor de dossiervorming. Overwogen om hiervoor toezichthouders of milieu-inspecteurs in te schakelen. Hij maakt verslag van de eerste contacten met de overtreder en bevraagt uitvoerder en/of opdrachtgever; ook in het weekend en 's-morgens vroeg kan toezicht nuttig zijn;
3. de inspecteur informeert en overlegt met het hoofd handhaving;
4. indien de inspecteur bij eerste inschatting meent dat het een zeer ernstige aantasting van monumentale waarde betreft, vraagt hij, na overleg met zijn hoofd, de adviseur van BMA te komen voor een opname ter plaatse. Al dan niet via de monumentencoördinator van het stadsdeel wordt het Bureau Monumenten en Archeologie ingeschakeld. Als herstel van de toegebrachte schade niet mogelijk is dan vraagt de inspecteur de contactpersoon van de politie (of eventueel een andere agent) bij de opname aanwezig te zijn;
5. de inspecteur bevestigt de stillegging schriftelijk en legt een dwangsom op;
6. de inspecteur vergaart zo snel mogelijk alle relevante informatie en vraagt desgewenst assistentie van derden;
7. de inspecteur verzoekt BMA (bij voorkeur schriftelijk) aan te geven wat de consequenties van de overtreding voor de monumentale waarden zijn;
8. de inspecteur vormt zich zo snel mogelijk een oordeel over de ernst van de overtreding en legt zijn bevindingen voor aan het hoofd handhaving*;

De TERMIJN VOOR DE STAPPEN 1 t/m 8 bedraagt 3 dagen.

9. indien de inspecteur de aantasting niet ernstig oordeelt, legt hij zijn bevindingen en conclusie voor aan het hoofd handhaving van het rayon, die de definitieve beslissing neemt om niet tot aangifte over te gaan**;
10. de inspecteur zorgt voor registratie in BTW4all;
11. de inspecteur draagt zorg voor verdere afhandeling van de bestuursrechtelijke procedure;
12. als de inspecteur de aantasting ernstig oordeelt, legt hij zijn bevindingen en conclusie voor aan het hoofd handhaving van het rayon, die de definitieve beslissing neemt om tot aangifte over te gaan** en daarvan de portefeuillehouder monumenten op de hoogte stelt (nagaan of de gemeenteadvocaat ingeschakeld moet worden);
13. de inspecteur maakt een afspraak met de politie en laat parallel het DB een besluit tot machtiging nemen;
14. de inspecteur doet aangifte en voorziet de politie van alle benodigde informatie en documentatie. Tevens zorgt hij voor registratie in BWT4all: de Monumentenwet 1988 of –verordening is overtreden, de monumentale onderdelen zijn aangetast en dat tot aangifte is overgegaan ***;

DE TERMIJN VAN DE STAPPEN 12 T/M 14 BEDRAAGT 2 DAGEN.

15. de inspecteur is verantwoordelijk voor het hele proces. Samen met de senior medewerker handhaving zorgt hij er actief voor op de hoogte te blijven over de voortgang bij het OM; als langere tijd informatie uitblijft, neemt de inspecteur zelf contact op met het parket om te informeren over de voortgang****;

16. direct na afronding van de strafzaak door het OM of de rechter, organiseert de inspecteur een overleg waarna het hoofd handhaving beslist of de portefeuillehouder monumenten geadviseerd moet worden een persbericht uit te laten gaan. Het hoofd handhaving legt dit in de eerstvolgende staf aan de portefeuillehouder voor****;
17. indien de portefeuillehouder akkoord is, verzorgt de communicatieadviseur van de sector het persbericht en de verdere afhandeling.

*De inspecteur vraagt hierbij desgewenst de assistentie die hij nodig acht. Dit kan zijn een andere inspecteur, de seniorinspecteur, een jurist, de monumenteninspecteur of Bureau Monumentenzorg en Archeologie. Voorts koppelt hij terug naar het handhavingsteam.

**Het hoofd handhaving van het rayon stemt desgewenst af met het hoofd van de Hoofdafdeling Vergunning en Handhaving, het sectorhoofd Bouwen en Wonen en/of de portefeuillehouder Monumentenzorg.

***Zoals de aanwijzing tot monument, eventuele vergunningen, eigendomsgegevens, rapporten van het bouw- en woningtoezicht, foto's, tekeningen, eventuele andere relevante gegevens.

****Hierbij kan het telefonisch informatiepunt slachtoffers (TIPS) behulpzaam zijn. TIPS is een samenwerkingsverband tussen politie en justitie om slachtoffers (of aangevers in dit geval) beter te informeren. Maandag tot en met vrijdag 09.00 tot 16.00 uur, 020-5413939.

*****De destijds met het OM gemaakte afspraak over het doen uitgaan van een persbericht is dat in geen geval te doen voordat een onherroepelijke veroordeling heeft plaatsgevonden, omdat voortijdige publiciteit de positie van het OM in het strafproces kan schaden. Het komt namelijk voor dat een rechter een lagere, of geen, straf oplegt omdat hij van mening is dat de verdachte al voldoende is gestraft door de negatieve publiciteit. Nadat het OM een transactie heeft gesloten met een verdachte, bestaan er, evenmin als na een veroordeling, in beginsel geen belemmeringen voor het stadsdeel de publiciteit te zoeken.